

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

เพื่อให้รูปแบบการฝึกวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางกายในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยผสมวิธี (mixed methodology) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนข้อเท็จจริงได้ครอบคลุมและลุ่มลึกมากกว่าการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงเดียว (ผ่องพรรณ และสุภาพ, 2549)

กระบวนการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี เริ่มต้นจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยการศึกษาภูมิหลังเกี่ยวกับคนพิการประเภทต่าง ๆ การดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพในประเทศไทย ตลอดจนปรัชญาการศึกษาที่นำมาใช้ฝึกวิชาชีพให้กับคนพิการทางกาย รวมถึงทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับความพิการ สุดท้ายจะเป็นการตรวจสอบวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกวิชาชีพของคนพิการทางกาย เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นฐานคิดกำหนดประเด็นสำหรับการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการฝึกทักษะวิชาชีพคนพิการทางกายของไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนคนพิการ และผู้เรียนที่เป็นคนพิการ ในสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม (สาขาวิชาช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์) วิชาพาณิชยกรรม (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์) วิชาคหกรรม (สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย) และวิชาศิลปกรรม (สาขาวิชาหัตถกรรมและการฝีมือ) โดยมีรายละเอียดการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

1) สำรวจความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้สอนคนพิการเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกวิชาชีพในปัจจุบันและรูปแบบการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการฝึกวิชาชีพ (การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกวิชาชีพ เนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชาชีพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน) ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการประเมินผลการฝึกวิชาชีพ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2) สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการได้รับการฝึกวิชาชีพในรูปแบบปัจจุบันและความต้องการในด้านผู้สอน ด้านโรงเรียน/อาคารสถานที่ ด้านสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการฝึกวิชาชีพของคนพิการในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพของคนพิการ รวมทั้งแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายเปิดจากอาจารย์ผู้สอนคนพิการในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ

2) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ใน 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : สภาพของการฝึกวิชาชีพของสาขาวิชาชีพต่างๆ ในปัจจุบัน ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาชีพ ด้านความเหมาะสมระหว่างสาขาวิชาชีพกับสภาพความพิการของผู้เรียน ด้านความเหมาะสมของหลักสูตรวิชาชีพในปัจจุบัน ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกวิชาชีพ

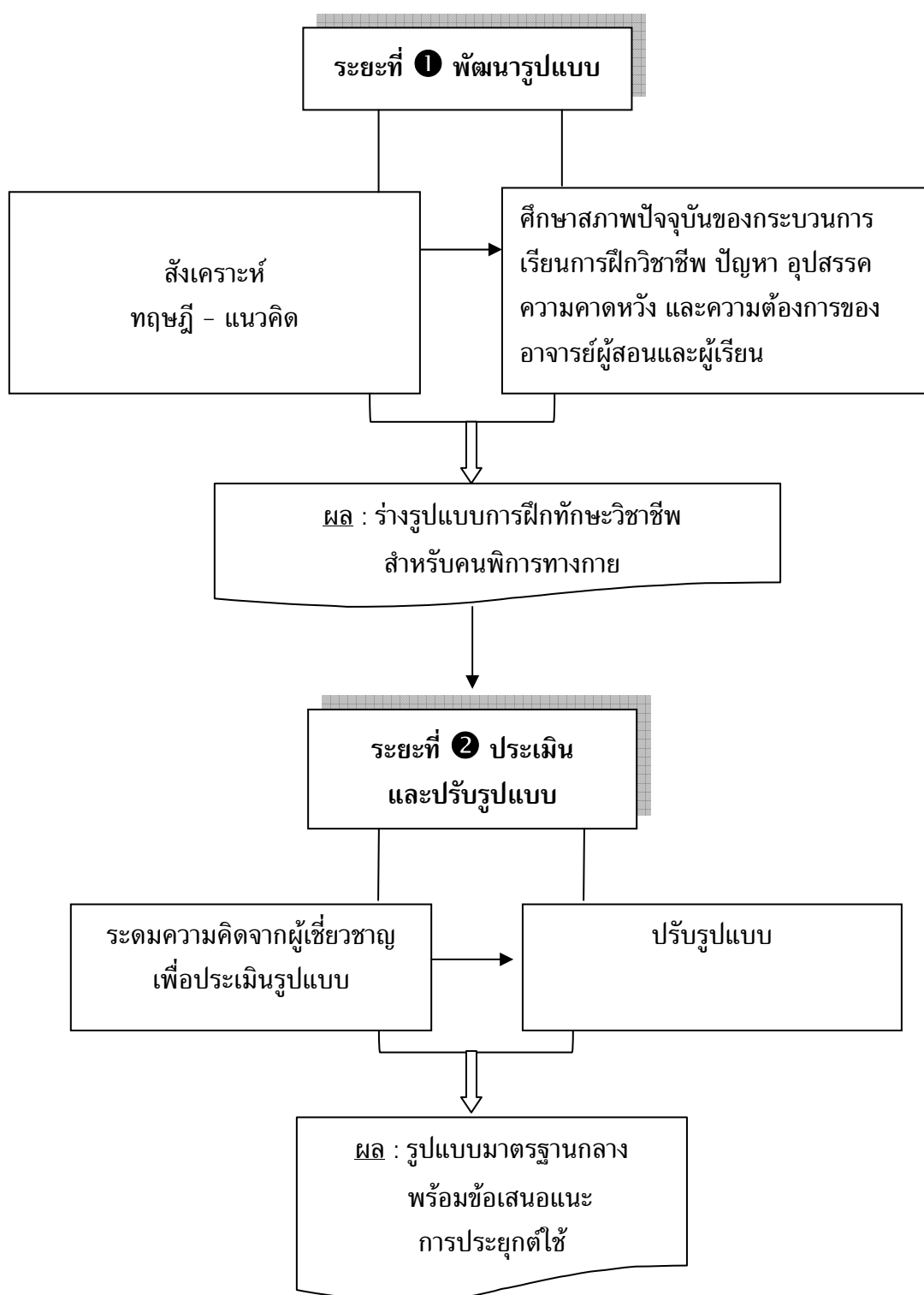
ประเด็นที่ 2 : รูปแบบของการฝึกวิชาชีพที่ควรจะเป็น ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์และการประกันคุณภาพการฝึกวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพ (tentative model) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎีในขั้นตอนที่ 1 และการสำรวจความคิดเห็นในขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมระดมความคิดเชิงวิพากษ์

ระยะที่ 2 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย

ผู้วิจัยดำเนินการ จัดประชุมระดมความคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง “รูปแบบการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการทางกาย” เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกายที่ได้จากการพัฒนาในระยะที่ 1 พร้อมทั้งขอให้ประชุมเสนอแนะแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้

การดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะสรุปดังภาพที่ 9

ภาพที่ ๙ กรอบการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของการฝึกวิชาชีพในปัจจุบันและรูปแบบการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมจากผู้สอนคนพิการทางกายในสาขาวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือ และสำรวจการได้รับการฝึกวิชาชีพในรูปแบบที่เป็นปัจจุบันและรูปแบบที่เหมาะสมตามความต้องการของคนพิการกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้สอนคนพิการที่มีความรู้ความสามารถในสาขาเกี่ยวกับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม (ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม (สาขาคอมพิวเตอร์) ประเภทวิชาคหกรรม (สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย) ประเภทวิชาศิลปกรรม (สาขาหัตถกรรมและการฝีมือ) และ 2) คนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพทั้ง 4 ประเภทวิชา ในศูนย์ฝึกวิชาชีพเฉพาะคนพิการทางกายจำนวน 12 แห่ง ในระหว่างเดือนมิถุนายน 2547 – ธันวาคม 2547

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้สอนนั้นผู้วิจัยใช้ประชากรผู้สอนทั้งหมดที่สอนอยู่ในสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม (สาขาวิชาช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์) วิชาพาณิชยกรรม (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์) วิชาคหกรรม (สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย) และวิชาศิลปกรรม (สาขาวิชาหัตถกรรมและการฝีมือ) สังกัดศูนย์ฝึกวิชาชีพทั้ง 12 แห่ง เพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 จำนวนรวม 87 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างคนพิการ

ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างคนพิการที่เข้ารับการศึกษาในศูนย์ฝึกวิชาชีพ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ดังมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1) การสุ่มศูนย์ฝึกวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของหน่วยงานที่ฝึกวิชาชีพให้กับคนพิการทางกาย เป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ 10 หน่วยงาน และหน่วยงานภาคเอกชน 2 หน่วยงาน

หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 หน่วยงาน นั้น ผู้วิจัยได้สุ่มศูนย์ฝึกวิชาชีพคนพิการทางกาย ทั้งหมดทั่วประเทศ โดยการเลือกศูนย์ฝึกวิชาชีพที่เป็นตัวแทนของประชากรในเมืองหลวงและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังมีจำนวนศูนย์ฝึกวิชาชีพดังนี้

- กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 2 ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ได้แก่ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก และสำนักงานประกันสังคม

- ภาคเหนือ มีจำนวน 1 ศูนย์ฝึกวิชาชีพ คือ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน จังหวัดเชียงใหม่

- ภาคกลาง มีจำนวน 2 ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ได้แก่ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และศูนย์บริการสวัสดิการสังคมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดลพบุรี

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 4 ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ได้แก่ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี, สถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการจังหวัดหนองคาย

- ภาคใต้ มีจำนวน 1 ศูนย์ฝึกวิชาชีพ คือ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากนั้นได้เลือกศูนย์ฝึกวิชาชีพในเมืองหลวงและภาคต่าง ๆ มาแห่งละ 1 ศูนย์ โดยกรณีที่มีมากกว่า 1 ศูนย์ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย รวมศูนย์ฝึกวิชาชีพที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 5 ศูนย์ คือ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก จังหวัดกรุงเทพมหานคร ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน

จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช และศูนย์ฟื้นฟูอาชีพบ้านทองพูนเผ่าพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี

ในส่วนของหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 2 หน่วยงาน ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกหน่วยงานที่ฝึกวิชาชีพคนพิการทางกายมา 1 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้หน่วยงานที่ใช้เป็นตัวอย่าง คือ โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

บริบทของศูนย์ฝึกวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์ฝึกอาชีพทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น มีบริบทที่ต่างกัน สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก เป็นองค์กรสังกัดกระทรวงกลาโหม มีภารกิจในการฝึกวิชาชีพให้กับทหารผ่านศึกทั้งที่พิการและร่างกายปกติ ครอบครัวทหารผ่านศึก หรือทหารนอกประจำการ ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้ารับการฝึกวิชาชีพในองค์กรดังกล่าว ปัจจุบันมีการฝึกวิชาชีพในหลักสูตรวิชาช่างวิทยุ – โทรทัศน์ โดยองค์กรเป็นผู้กำหนดและจัดทำโครงสร้างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเอง ครูผู้สอนมาจากกำลังพลของหน่วยฝึกวิชาชีพ และจ้างอาจารย์พิเศษจากภายนอกมาให้ความรู้เป็นครั้งคราว รูปแบบการดำเนินงานเป็นระบบปิดและเป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการด้านอาชีวสงเคราะห์ของทหาร ผู้สำเร็จการฝึกวิชาชีพจะได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพจากองค์กร ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รายละเอียดของหลักสูตรปัจจุบันในภาคผนวก ญ.

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพหยาดฝน จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช และศูนย์ฟื้นฟูอาชีพบ้านทองพูนเผ่าพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นศูนย์ฟื้นฟูอาชีพสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เดิมสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการฝึกวิชาชีพให้กับคนพิการเป็นภารกิจด้านบริการสงเคราะห์ พัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านสังคมและการฝึกอาชีพ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้คนพิการได้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีจำนวน 8 แห่ง ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการทั้ง 8 แห่ง จะรับคนพิการทุกประเภทที่จดทะเบียนคนพิการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ คนพิการที่จะเข้ารับการฝึกวิชาชีพจะต้องสามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ และความพิการนั้น ๆ ไม่เป็นอุปสรรคต่อวิชาชีพที่ฝึกอบรม รวมทั้งจะต้องผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้มีสติปัญญาและความสามารถที่จะฝึกวิชาชีพนั้น ๆ ได้ ปัจจุบันมีหลักสูตรวิชาชีพที่ฝึกดังต่อไปนี้

1) ช่างอิเล็กทรอนิกส์ 2) ช่างไฟฟ้าและเครื่องทำความเย็น 3) ช่างซ่อมจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก 4) ช่างศิลปหัตถกรรม 5) ช่างเย็บหนัง 6) ช่างเชื่อมโลหะ 7) ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าและการใช้จักรอุตสาหกรรม 8) ช่างเสริมสวยและตัดผมชาย 9) เกษตรกรรม (เพาะเห็ด) 10) คอมพิวเตอร์ 11) นวดแผนไทย(เฉพาะผู้พิการทางสายตา) โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นผู้กำหนดและจัดทำโครงสร้างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเอง ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รายละเอียดของหลักสูตรปัจจุบันในภาคผนวก ฅ ครูผู้สอนประจำศูนย์ฟื้นฟูอาชีพเป็นข้าราชการและลูกจ้างสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รูปแบบการดำเนินงานเป็นระบบราชการโดยแต่ละศูนย์ฟื้นฟูเป็นอิสระต่อกันแต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรม ผู้พิการที่ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพต่าง ๆ จะต้องเข้ารับการฝึกวิชาชีพโดยอยู่ประจำในศูนย์จนกว่าจะสำเร็จการฝึกวิชาชีพตามหลักสูตรที่เข้ารับการฝึก ทั้งนี้ไม่เสียค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาที่ฝึกวิชาชีพ เมื่อฝึกวิชาชีพสำเร็จทางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจะให้ประกาศนียบัตรวิชาชีพและจัดงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลรวมทั้งส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระโดยสามารถกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพตามระเบียบของกรม

โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา เป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดคริสต์จักรนิกายโรมันคาทอลิก ที่สอนวิชาชีพสำหรับคนพิการ โรงเรียนได้รับการยกย่องจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนคนพิการดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โรงเรียนได้แบ่งการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 2 แผนกคือแผนกคอมพิวเตอร์และแผนกอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรวิชาชีพทางโรงเรียนเป็นผู้จัดทำขึ้นเอง ผู้พิการที่ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกจะต้องอยู่ประจำในโรงเรียนจนกว่าจะสำเร็จการฝึกวิชาชีพตามหลักสูตรที่เข้ารับการฝึก ทั้งนี้ไม่เสียค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาที่ฝึกวิชาชีพ เมื่อฝึกวิชาชีพสำเร็จจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปัจจุบันประกาศนียบัตรของโรงเรียนรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และกว้างขวางขึ้นและสามารถเทียบวุฒิทางการศึกษา โรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนได้ลงทะเบียนเรียนการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายอาชีพและสายสามัญ โรงเรียนยังมีการบริการจัดหางานให้กับนักเรียนด้วย และบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์โดยจะพานักเรียนไปทำการฟื้นฟูรักษาเป็นประจำเกือบทุกสัปดาห์ ซึ่งได้ช่วยให้คนพิการสามารถใช้สมรรถภาพทางกายได้อย่างดียิ่งขึ้น รูปแบบการดำเนินงานเป็นระบบเอกชนอยู่ภายใต้การควบคุมคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ

จะเห็นว่าในกลุ่มศูนย์ฝึกวิชาชีพที่กล่าวมานี้ โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา มีรูปแบบและการดำเนินงานที่มีการพัฒนามากกว่าศูนย์อื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่ามีความพร้อมเชิงบริบทสำหรับการฝึกวิชาชีพให้แก่คนพิการ

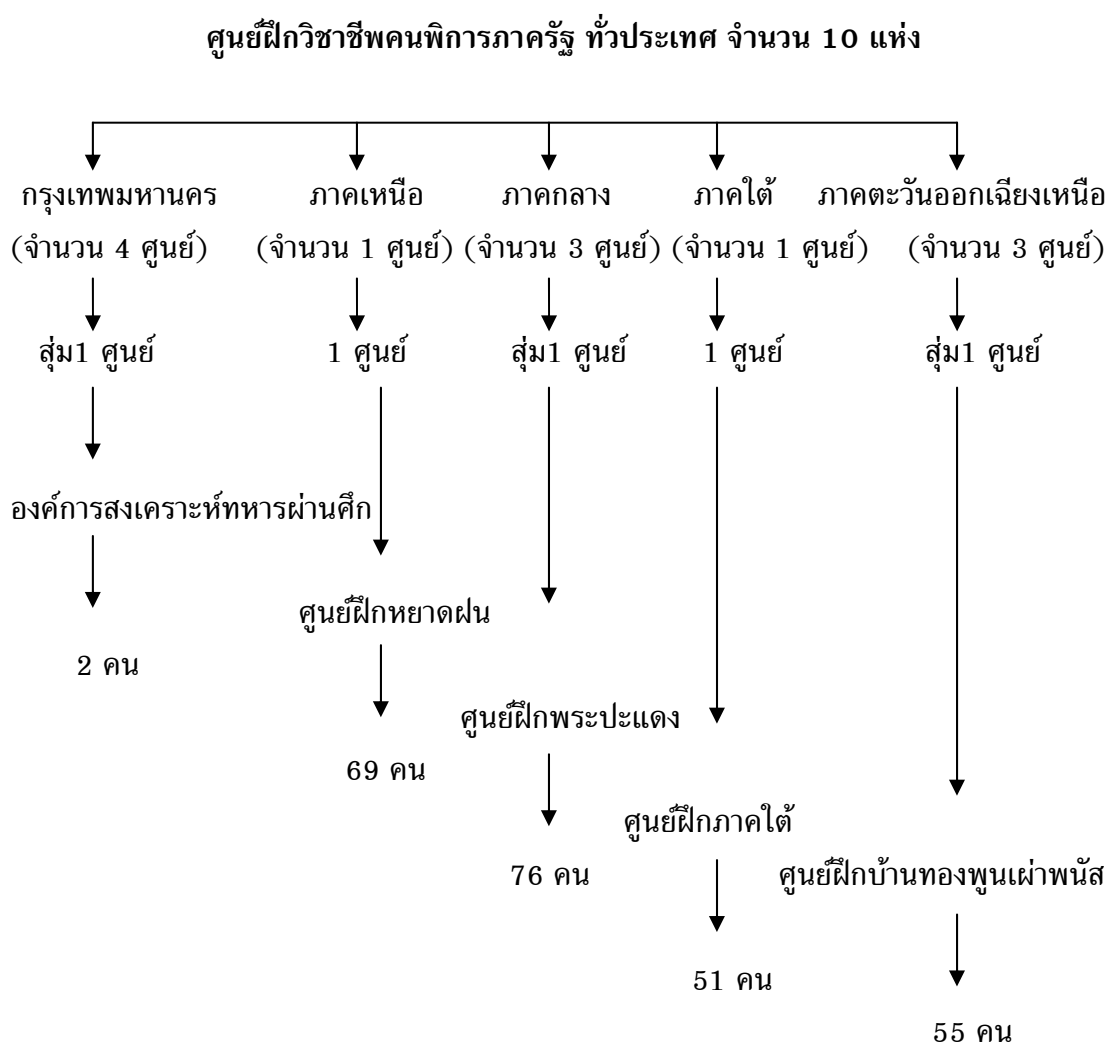
2) การสุ่มตัวอย่างคนพิการ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการนั้น การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีที่มวลประชากรมีจำนวนไม่แน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยงานหนึ่งคือสำนักประกันสังคมไม่ได้ทำสถิติคนพิการที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพเพราะเป็นการให้บริการฝึกทักษะร่วมระหว่างคนปกติและคนพิการซึ่งจำนวนคนพิการที่เข้ารับการฝึกมีน้อยมากจึงไม่ได้ทำสถิติแยกประเภทไว้ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ มีสถิติการเข้ารับการฝึกวิชาชีพในปี 2547 ดังนี้ ศูนย์ฝึกอาชีพของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 8 แห่ง มีคนพิการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ 605 คน องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก มีคนพิการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ 2 คน โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา มีคนพิการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ 150 คน ส่วนมูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ มีคนพิการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ ปีละ 20-30 คน ซึ่งจะจัดทำโครงการฝึกวิชาชีพเป็นเฉพาะกิจโดยจะเชิญผู้สอนจากภายนอกมาเป็นครั้งคราว ดังนั้นการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของคนพิการที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จึงใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างกรณีที่มวลประชากรมีจำนวนไม่แน่นอน โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05 และความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้เท่ากับ 1 ส่วนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญธรรม, 2536) เมื่อแทนค่าในสูตรคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคนพิการ เท่ากับจำนวน 384 คน สรุปการสุ่มตัวอย่างตามหน่วยงานดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ขนาดกลุ่มตัวอย่างคนพิการจากหน่วยงานที่ได้จากการสุ่มเลือก

ภาครัฐ	ประชากร (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	ภาคเอกชน	ประชากร (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
1. องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก	2	2	โรงเรียนอาชีว พระมหาไถ่พัทยา	150	131
2. ศูนย์ฝึกวิชาชีพ หยาดฝน	79	69			
3. ศูนย์ฝึกวิชาชีพ พระประแดง	88	76			
4. ศูนย์ฝึกวิชาชีพภาคใต้	59	51			
5. ศูนย์ฝึกบ้านทองพูน เผ่าพันธ์	64	55			
รวม 5 หน่วยงาน	292	253	รวม 1 หน่วยงาน	150	131
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น			384 คน		

ภาพที่ 10 สรุปกระบวนการสุ่มศูนย์ฝึกวิชาชีพเฉพาะภาครัฐจำนวน 5 ศูนย์ และการสุ่มคนพิการ จำนวน 253 คน

ภาพที่ 10 การสุ่มตัวอย่างคนพิการจากหน่วยงานภาครัฐ

ในส่วนของหน่วยงานเอกชนนั้น ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างคนพิการที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพจากโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา ใน 2 สาขาวิชาชีพ เท่านั้น ได้แก่ สาขาวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม และสาขาวิชาชีพพาณิชยกรรม ทั้งนี้เนื่องจากในหน่วยงานเอกชนที่จัดการฝึกวิชาชีพให้กับคนพิการเปิดการเรียนการฝึกวิชาชีพใน 2 สาขา ดังกล่าวเท่านั้น โดยสุ่มตัวอย่างได้ 131 คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามในเดือนมิถุนายน 2547

2. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึกเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอน ทั้ง 4 ประเภทงานทักษะฝีมือ โดยพิจารณาคุณสมบัติจากประสบการณ์ในการทำงานด้านการฝึกวิชาชีพที่สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จากการคัดเลือกได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้สอนจากทั้ง 4 ประเภทวิชา เป็นอาจารย์ภายในศูนย์ฝึกวิชาชีพ ประเภทวิชา ๆ ละ 4 คน รวมทั้งหมด 16 คน

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในศูนย์ฝึก ทั้ง 4 ประเภทงานทักษะฝีมือ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเช่นกัน โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกวิชาชีพโดยประสานข้อมูลและคัดเลือกร่วมกับอาจารย์ในศูนย์ฝึกวิชาชีพคนพิการ ซึ่งกำหนดเกณฑ์พิจารณาคัดเลือก คือ เป็นผู้พิการที่มีผลการเรียนและการฝึกวิชาชีพอยู่ในระดับดีเยี่ยม จากการคัดเลือกได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพจากทั้ง 4 ประเภทวิชา ๆ ละ 3 คน รวมทั้งหมด 12 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้สอนและผู้เรียนที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกในระยะที่ 1 จำนวน 28 คน

ภาพรวมการสุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 สรุปดังภาพที่ 11

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ออกแบบโดยอิงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่สอนในศูนย์ฝึกวิชาชีพ ประเภทและสาขาวิชาชีพที่สอน ความเหมาะสมของวิชาชีพที่สอนกับสภาพความพิการของผู้เรียน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับสภาพความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นและที่สามารถจะปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกวิชาชีพ ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชาชีพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการประเมินผลการฝึกวิชาชีพ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ลักษณะการตอบสนองเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

1. มากที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
2. มาก	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
3. ปานกลาง	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
4. น้อย	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
5. น้อยที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน แบ่งตามช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวอย่างน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการฝึกวิชาชีพของคนพิการรวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ได้แก่ ปัญหาด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านผู้เรียนพิการทางกาย ด้านเนื้อหา วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพของคนพิการ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับคนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของคนพิการ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ลักษณะของร่างกาย สาขาวิชาชีพที่เข้ารับการฝึก ระยะเวลาที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ ระยะเวลาของหลักสูตรวิชาชีพ และ ความพร้อมในการเข้ารับการฝึกวิชาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นคนพิการต่อสภาพการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชาชีพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการประเมินผลการฝึกวิชาชีพ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนในศูนย์ฝึกวิชาชีพ ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

คำถามตอนที่ 2-3 ลักษณะการตอบสนองเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ คือ

1. มากที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
2. มาก	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
3. ปานกลาง	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
4. น้อย	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
5. น้อยที่สุด	เกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน แบ่งตามคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวอย่างน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอิงข้อมูลจากการสำรวจในระยะแรก แบ่งเป็น 2 ชุด ๆ ละ 2 ประเด็น คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ผู้สอน

ประเด็นที่ 1 สภาพของการฝึกวิชาชีพในสาขาที่อาจารย์ฝึกให้กับคนพิการทางกายในปัจจุบัน ในด้าน คุณลักษณะอาจารย์ผู้สอน ความเหมาะสมระหว่างสาขาวิชากับประเภทของคนพิการที่เข้ารับการฝึก หลักสูตรปัจจุบัน(เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาชีพ กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพ สื่อที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ระหว่างฝึกวิชาชีพและหลังจบหลักสูตรการฝึกวิชาชีพ) การสนับสนุนของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรคการทำงาน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของการฝึกวิชาชีพที่ควรจะเป็น ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอน ทิศทางการพัฒนาหลักสูตร(เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาชีพ กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพ สื่อที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ระหว่างฝึกวิชาชีพและหลังจบหลักสูตรการฝึกวิชาชีพ) การประกันคุณภาพการฝึกวิชาชีพ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับคนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ

ประเด็นที่ 1 สภาพของการฝึกวิชาชีพในสาขาที่เข้ารับการฝึกในปัจจุบัน ได้แก่ คุณลักษณะอาจารย์ผู้สอน ความเหมาะสมระหว่างสภาพความพร้อมของตัวกับสาขาวิชาที่เข้ารับการฝึก หลักสูตรปัจจุบัน(เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาชีพ กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในประกอบการเรียนการสอนวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพ สื่อที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ระหว่างฝึกวิชาชีพและหลังจบหลักสูตรการฝึกวิชาชีพ) การสนับสนุนของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพ

ประเด็นที่ 2 รูปแบบของการฝึกวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการ ได้แก่ คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน รูปแบบของหลักสูตร(เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาชีพ กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในประกอบการเรียนการสอนวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพ สื่อที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ระหว่างฝึกวิชาชีพและหลังจบหลักสูตรการฝึกวิชาชีพ) การประกันคุณภาพหลังจบการศึกษา

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ด้านการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ จำนวน 5 คน ซึ่งมีจำนวน 2 ท่าน ที่เป็นผู้พิการทางกาย (ภาคผนวก ก.) เพื่อตรวจแบบสอบถามในด้านโครงสร้าง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบการใช้งานจริง (utility test) กับอาจารย์ผู้สอน และคนพิการทางกายในศูนย์ฝึกวิชาชีพ แบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ (reliability) ตามสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญธรรม, 2540: 162) ได้แก่ ชุดอาจารย์ผู้สอนเท่ากับ 0.90 และชุดผู้เรียนตอนที่หนึ่ง เท่ากับ 0.93 ตอนที่สอง เท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นระดับดีมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจ

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกวิชาชีพคนพิการ เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์
3. การส่งคืนแบบสอบถามโดยผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง และส่งคืนทางไปรษณีย์
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามที่ได้รับคืน

การสัมภาษณ์

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกวิชาชีพคนพิการ เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเองและผู้ช่วย โดยมีการบันทึกการสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์และแถบบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับแล้ว นำเข้าวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป โดยอธิบายผลการวิจัยระยะที่ 1 ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ ไคสแควร์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบภายหลังด้วย Scheffe test

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

หลังจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียงโดยละเอียด วิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการจัดกลุ่มตามประเด็น (categorizing)

การสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ร่างรูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการทางกายเบื้องต้น (tentative model) เพื่อนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การประเมินและปรับรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย

ผู้วิจัยจัดประชุมระดมความคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง “รูปแบบการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการทางกาย” ในวันอังคารที่ 9 สิงหาคม 2548 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล (รายละเอียดโครงการประชุมฯ ในภาคผนวก จ.) ด้วยความอนุเคราะห์จากคณะศิลปศาสตร์ร่วมกับวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม เพื่อรับฟังข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะในประเด็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย (tentative model) ที่นำเสนอ ซึ่งได้จากการพัฒนาในระยะที่ 1 พร้อมทั้งขอให้ที่ประชุมเสนอแนะแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ภายใต้บริบทของไทย มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 21 คน (รายละเอียดในภาคผนวก) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านอาชีพ และด้านสังคม และนักวิชาการทั่วไปทางด้านสังคมศาสตร์

เวทีระดมความคิดเชิงวิพากษ์ เป็นการให้โอกาสอย่างอิสระแก่ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์ “รูปแบบการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการทางกาย” ที่นำเสนอ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ มีอาจารย์ ดร. พิมพา ขจรธรรม ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ให้เป็นประธานการประชุม และอาจารย์ อรุณี ลิ้มมณี อาจารย์ประจำวิทยาลัยราชสุดา และผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฟื้นฟูอาชีพสำหรับคนพิการทางกาย ทำหน้าที่ดำเนินการอภิปรายและสรุปการอภิปรายทั้งหมด ดังกำหนดการในภาคผนวก จ.

ขั้นตอนของการประชุม ประกอบด้วย

1. การนำเสนอร่างรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย (tentative model) ผู้วิจัยนำเสนอร่างรูปแบบที่ได้จากการศึกษาพัฒนาต่อที่ประชุม

2. การวิพากษ์ เมื่อผู้วิจัยนำเสนอร่างรูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกายเสร็จสิ้นแล้วได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนอภิปรายเพื่อให้ความเห็นต่อร่างรูปแบบการฝึกวิชาชีพดังกล่าวในประเด็นของความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ ประเด็นการปรับและขยายรูปแบบที่เหมาะสม รวมทั้งได้ให้ผู้วิจัยตอบข้อซักถามของผู้เข้าร่วมประชุมกรณีมีข้อสงสัยหรือต้องการทราบรายละเอียดของร่างรูปแบบที่นำเสนอด้วย

3. สรุปการประชุม เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะครบถ้วนแล้วผู้ดำเนินการได้สรุปประเด็นที่ได้จากการอภิปราย

ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเชิงวิพากษ์นั้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง “รูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับคนพิการทางกาย” ให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งพัฒนาสู่แนวทางการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการฝึกวิชาชีพแก่คนพิการทางกายได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงในบริบทไทยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ระยะ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ สรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็น	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือและการวิเคราะห์
1. เพื่อศึกษาวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการทางกายแต่ละประเภท	สำรวจวิชาชีพที่คนพิการทางกายสามารถฝึกเพื่อการประกอบอาชีพ	สำรวจด้วยแบบสอบถาม	-คนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในศูนย์ฝึกจำนวน 384 คน -อาจารย์ผู้สอนและฝึกวิชาชีพ จำนวน 87 คน	-แบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานเพื่อการบรรยาย และสถิติทดสอบไคสแควร์
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการทางกายโดยประมวลจากหลักทฤษฎี, ความคิดเห็นของผู้สอนคนพิการ และความคิดเห็นของคนพิการกลุ่มเป้าหมาย	-สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของรูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือ -สังเคราะห์รูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการ	สำรวจด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก	-ผู้สอนคนพิการที่มีความรู้ความสามารถในสาขาเกี่ยวกับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม วิชาพาณิชยกรรม วิชาคหกรรม และวิชาศิลปกรรม จำนวน 87 คน -คนพิการทางกายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพจำนวน 384 คน (กลุ่มเดียวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) -ทฤษฎีและเอกสารวิชาการเกี่ยวกับคนพิการทางกาย	-แบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานเพื่อการบรรยาย และสถิติทดสอบ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบภายหลังด้วย Scheffe test -แบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา -เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับคนพิการทางกายโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการทางกายจากทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ	-ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการฝึกวิชาชีพประเภทงานทักษะฝีมือที่เหมาะสมกับคนพิการทางกายที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 -ปรับปรุงแบบ	ประชุมระดมความคิดเชิงวิพากษ์	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการฝึกวิชาชีพ และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ของคนพิการ ทั้งผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคนปกติและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคนพิการทางกาย	บันทึกวิธีทัศน์ประมวลเนื้อหาข้อวิพากษ์/ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุม

